

Avdelningen för kunskapsstyrning för
hälso- och sjukvården
Maria Bodin
maria.bodin@socialstyrelsen.se

Regeringskansliet
Socialdepartementet
103 33 Stockholm

Socialstyrelsens yttrande över betänkandet SOU 2023:53 En ändamålsenlig arbetsskadeförsäkring

Socialdepartementets diarienummer: S2023/02643

Sammanfattning

Socialstyrelsens synpunkter avgränsas till betänkandets kapitel 10, som avser ”Arbetsskadeprövningens behov av kunskapssammanställningar”.

Vi tillstyrker förslaget att Socialstyrelsen ska bistå ett framtida arbetsskaderåd med metodkunskap om hur väl utbredda uppfattningar kan samlas in, analyseras och dokumenteras.

Vi avstyrker att Socialstyrelsen ska bistå ett framtida arbetsskaderåd med det praktiska arbetet att samla in underlag till kunskapssammanställningarna.

Vi avstyrker det alternativa förslaget att ge Socialstyrelsen ansvaret för kunskapssammanställningarna.

Vi ser vi positivt på att utredningens förslag gör tydlig åtskillnad mellan kunskapssammanställningar baserade på vetenskaplig kunskap och erfarenhetsbaserad kunskap.

10.5.2 Arbetsskaderådets sammansättning bör avgöras av regeringen. Socialstyrelsen behöver bistå rådet.

Vi tillstyrker förslaget att Socialstyrelsen ska bistå ett framtida arbetsskaderåd med metodkunskap om hur väl utbredda uppfattningar kan

samlas in, analyseras och dokumenteras. Vi har erfarenhet av att samla in erfarenhetsbaserad kunskap bland hälso- och sjukvårdens professioner om behandlingar vid olika hälsotillstånd. Det är därför rimligt att vi bistår ett eventuellt framtida arbetsskaderåd med denna erfarenhet. Vi förutsätter att Socialstyrelsen i en sådan situation får vara med tidigt i processen för kunna påverka stödets utformning och omfattning.

I betänkandet beskrivs att regeringen också kan välja att ge Socialstyrelsen i uppdrag att bistå med det praktiska arbetet att samla in underlag till kunskapssammanställningarna, samt de eventuella för- och nackdelarna med detta. En nackdel skulle enligt utredningen kunna bli att uppgiften inte blir tillräckligt prioriterad av Socialstyrelsen utifrån myndighetens övergripande uppdrag. Vi instämmer i den bedömningen.

Enligt utredningen skulle en eventuell fördel med att låta Socialstyrelsen bistå ett framtida arbetsskaderåd med det praktiska arbetet vara att insamlingen blir effektivare på grund av Socialstyrelsen erfarenhet. Av följande skäl ställer vi oss frågande till att vår erfarenhet skulle göra insamlingen mer effektiv, jämfört med alternativet att rådet självt ansvarar för insamlingen.

Vi använder en modifierad variant av s.k. Delfimetodik när vi samlar in erfarenhetsbaserad kunskap om olika vårdåtgärder. Information om hur man genomför en enkät med Delfimetodik finns allmänt tillgänglig och vår egen modifierade variant finns tillgänglig vid förfrågan. Sammanfattningsvis är det inte fråga om någon avancerad metod som kräver specialkunskaper, såsom är fallet t.ex. när SBU evidensgraderar med GRADE-metodik. Varje Delfiprocess handlar i huvudsak om ett fåtal moment:

- att identifiera och tillfråga personer med relevant erfarenhet
- att konstruera påståenden till en webenkät som skickas ut och kommenteras individuellt av varje deltagare
- att analysera enkätsvaren, graden av samstämmighet, och att skicka ut ytterligare enkätvändor, exempelvis vid behov av förtydliganden.¹

Enligt utredningen finns alla professioner som har relevanta specialistkunskaper om arbetsmiljöns betydelse för uppkomsten av sjukdom inom sjukvården. Även om Socialstyrelsen brukar vända sig till hälso- och sjukvårdens professioner för att nå deltagare till Delfienkäter så sker detta inom arbeten som faller inom ramen för Socialstyrelsens uppdrag. Vi saknar legitimitet att ställa motsvarande fråga till hälso- och sjukvårdens professioner när det gäller frågor som rör arbetsskadeområdet.

---

¹ Om minst 30 personer tar ställning i ett påstående och det finns minst 75 procents samstämmighet kan det erfarenhetsbaserade underlaget vägas in när Socialstyrelsen tar fram rekommendationer i arbetet med nationella riktlinjer.

Vidare instämmer vi med utredaren i att kunskap om riskfaktorer i arbetet inte kan anses vara beprövad på samma sätt som kunskap om behandlingar som professioner inom vården har prövat och sett resultat av (s 771). Den erfarenhet kring insamlingarna som vi kan bidra med består primärt av formalia. Att formulera relevanta påståenden till Delfienkäter för arbetsskadeområdet kommer sannolikt kräva anpassning av metodiken, och en sakkunskap som Socialstyrelsen saknar men som det tänkta arbetsskaderådet kommer att ha. Eftersom det också är rådet som ska analysera underlaget och dra slutsatser förefaller det mer ändamålsenligt att rådet även sköter det praktiska arbetet med kunskapssammanställningarna.

Av dessa skäl ställer vi oss negativa till att Socialstyrelsen skulle bistå ett framtida arbetsskaderåd med det praktiska arbetet att samla in underlag till kunskapssammanställningarna.

10.5.4 Alternativ till att bilda ett fristående råd. Socialstyrelsen är det bästa alternativet till att bilda ett fristående råd.

Vi avstyrker det alternativa förslaget att ge Socialstyrelsen ansvaret för kunskapssammanställningarna. Utredaren bedömer att Socialstyrelsen är det bästa alternativet till att bilda ett fristående råd, eftersom myndigheten redan i dag sammanställer kunskap baserad på beprövad erfarenhet. Under föregående rubrik har vi beskrivit varför vi menar att betydelsen av denna erfarenhet är överskattad. Det huvudsakliga skälet till att vi avstyrker det alternativa förslaget är dock att kunskapssammanställningarna ska möta behov som rör Försäkringskassans och domstolarnas tillämpning av arbetsskadeförsäkringen. I och med detta faller arbetet med kunskapssammanställningarna utanför Socialstyrelsens uppdrag.

10.4.1 Utgångspunkten ska vara samband som inte är tillräckligt välstuderade.

Vi ser positivt på förslaget att inhämta väl utbredda uppfattningar bland professioner med relevanta specialistkunskaper i de fall när det vetenskapliga underlaget enligt SBU har mycket låg tillförlitlighet enligt GRADE. I jämförelse med förslagen om konsensusdokument i betänkandet Samlad kunskap – stärkt handläggning (SOU 2017:25) ser vi att det både minskar risken för överlappande arbete mellan SBU och andra aktörer, och ökar möjligheten till transparent redovisning av beslutsunderlagens tillförlitlighet och begränsningar.

10.7.3 Effekter för myndigheter samt hälso- och sjukvården

Vi ser inte att kunskapssammanställningarna kommer vara viktiga för Socialstyrelsen i den utsträckning som beskrivs i betänkandet.

Beslut i detta ärende har fattats av avdelningschef Thomas Lindén. I den slutliga handläggningen har även enhetschefen Anders Berg deltagit. Utredaren Maria Bodin har varit föredragande.

SOCIALSTYRELSEN

Thomas Lindén